

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ม.๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ศ.ดร.กระมล ทองธรรมชาติ
รศ.ดร.ดำรงค์ ฐานดี
นางสุคนธ์ สิ้นธพานนท์
ผศ.วิชัย ภูโยธิน

ผู้ตรวจ

รศ.ดร.จารุวรรณ ขำเพชร
รศ.ดร.ไชยนันท์ ปัญญาศิริ
นายไพศาล ภูไพบูลย์

บรรณาธิการ

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๓๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-203-998-0

รหัสสินค้า ๒๑๑๓๑๑๓

อักษ
www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่: บริษัท ไทยรับเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ศ.ดร.กรมล ทองธรรมชาติ
รศ.ดร.ดำรงค์ ฐานดี
นางสุนันท์ สินธพานนท์
ผศ.วิชัย ภูโยธิน

คำเตือน

หนังสือเล่มนี้ได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ห้ามมิให้ผู้ใด ทำซ้ำ คัดลอก
เลียนแบบ ทำสำเนา จำลองงานจากต้นฉบับหรือแปลงเป็นรูปแบบอื่นในวิธีต่าง ๆ ทุกวิธี
ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ถือเป็นการละเมิด ผู้กระทำความผิด
จะรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา

คำนำ

การศึกษาเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน
มีความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตาม
สภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา
ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมี
คุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

ทั้งนี้ สาระที่ผู้เรียนต้องศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีอยู่ด้วยกัน ๕ สาระ ประกอบด้วย สาระศาสนา
ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์
ภูมิศาสตร์

ซึ่งในการจัดทำหนังสือเรียนจะจัดแยกเป็นสาระ สาระละ ๑ เล่ม เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การจัดการเรียน
การสอน สำหรับสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้
ได้จัดทำให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลางและตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยเนื้อหาสาระจะว่าด้วย บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ
วิธีปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเอง
และผู้อื่น หลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ฉบับปัจจุบัน การแบ่งอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจอภิปไตยทั้ง ๓ ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ตาม
ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตลอดจนการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตาม
กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรม
ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือ
อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียน
มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ นำไปสู่การเกิดสมรรถนะสำคัญ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครูและผู้เรียน
เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตัวชี้วัดและมาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ทุกประการ

คณะผู้เรียบเรียง

บทบาทและหน้าที่ของเยาวชน ที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ

๑. บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ
๒. การเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
๓. การปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
๔. ผลที่ได้รับจากการเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

๑

๒

๘

๑๔

๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

รัฐธรรมนูญกับการปกครอง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
๒. อำนาจอธิปไตย
๓. แนวทางการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่

๑๗

๒๐

๒๔

๓๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล

๑. ความสำคัญของกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล
๒. กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สำคัญ
๓. ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล

๓๗

๓๘

๓๙

๕๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม
๒. วัฒนธรรมไทย
๓. ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๔. วัฒนธรรมกับปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์อันดี

๕๗

๕๘

๕๙

๖๓

๗๐

ตัวชี้วัด

- ระบุความสามารถของตนในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ (ส ๒.๑ ม.๑/๒)
- แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (ส ๒.๑ ม.๑/๔)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคม และประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพกติกาสังคม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสาธารณประโยชน์
- วิธีปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
- ผลที่ได้จากการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

๑. บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ

๑.๑ ความสำคัญของเยาวชน

เยาวชนเป็นประชากรสำคัญกลุ่มหนึ่งของสังคมไทย เป็นกลุ่มบุคคลที่ประเทศชาติจำเป็นต้องพึ่งพา ซึ่งถ้าเยาวชนมีคุณภาพ การจะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าก็สามารถกระทำได้ง่าย

สิ่งที่สังคมไทยคาดหวังจากเยาวชนก็คือต้องเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับสังคม

ด้วยเหตุที่เยาวชนไทยเป็นพลังของบ้านเมืองที่สำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นเยาวชนจึงต้องศึกษาเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ มีการประพฤติตนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์ส่วนตนและประเทศชาติ เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้าจะได้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยกันธำรงรักษาบ้านเมืองให้พัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

สิ่งที่เยาวชนต้องได้รับการฝึกฝนอบรมในฐานะที่เป็นพลเมืองของชาติประการหนึ่ง ก็คือ “ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ” (public mind) หมายถึง การมีสำนึกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รับผิดชอบต่อสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนและของบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมเป็นสังคมเดียวกัน

๑.๒ การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ

คำว่า “จิตสาธารณะ” อาจจำแนกคุณลักษณะจิตใจและการกระทำที่สำคัญออกได้เป็น ๓ ประการ คือ

๑. การมีจิตสำนึกที่มองเห็น “คุณค่า” หรือการให้คุณค่าทางสังคมหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะ ที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยไม่คิดจะทำลาย แต่ร่วมกันรักษา ปกป้อง และอนุรักษ์

๒. การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมในการใช้สิทธิและเสรีภาพ และการปฏิบัติหน้าที่

๓. การแสดงออกและลงมือปฏิบัติ เพื่อรักษาประโยชน์ของสังคมส่วนรวมหรือของประเทศชาติ

วิธีปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

๑) **เคารพกฎกติกาของสังคม** กฎกติกาของสังคมมีไว้เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างปกติสุข ไม่ให้มีการขัดแย้ง เอารัดเอาเปรียบ หรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่กัน เพราะไม่มีใครจะมีความสุขอยู่ได้ถ้าสังคมเดือดร้อน

ดังนั้น เยาวชนจึงต้องประพฤติตนเป็นคนสุภาพเรียบร้อย ไม่ประพฤติตนที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ไม่ทำตัวก่อความรำคาญให้แก่สังคม ไม่หนีโรงเรียน ไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

๒) **ปฏิบัติตามกฎหมาย** เยาวชนต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ไม่กระทำในสิ่งที่ทำให้ตนเอง ผู้อื่น สังคม หรือประเทศเกิดความเดือดร้อนเสียหาย เช่น ไม่ข่มขู่ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ไม่ยกพวกก่อการทะเลาะวิวาทกัน ไม่แข่งรถบนถนนหลวง เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่กระทำความผิดในทางเพศ หรือเมื่อพบเห็นผู้อื่นอยู่ในภยันตรายก็ให้ความช่วยเหลือ

การที่เยาวชนปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เพียงแต่มีส่วนทำให้การอยู่ร่วมกันมีความสงบสันติ แต่ยังจะช่วยให้สังคมมีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน มีความสมานฉันท์ รวมทั้งเกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และเมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติบ้านเมือง

๓) **ใฝ่เรียนรู้** บุคคลจะเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพได้ จะต้องเป็นบุคคลที่มีปัญญา ใฝ่หาความรู้ จะทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเยาวชนต้องใช้เวลาในช่วงที่กำลังอยู่ในวัยเรียน ใฝ่เรียนรู้ในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ โดยไม่จำกัดอยู่แต่การเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ต้องศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัวด้วย

เมื่อเยาวชนมีปัญญา มีความรู้ความสามารถก็จะเห็นแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

เยาวชนที่ดีต้องเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น กฎหมายจราจร เพื่อสวัสดิภาพของตนเองและผู้อื่น

๔) มีความซื่อสัตย์สุจริต

เยาวชนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งทางใจและการปฏิบัติ

การสอนให้รู้จักเก็บออม เป็นการปลูกฝังให้เยาวชน ได้รู้จักการสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงิน

ทางกายตามคำสอนในศาสนาที่ตนนับถือ ถ้าเป็นชาวพุทธต้องเป็นผู้มีหิริโอตตปปะ มีความละอาย และเกรงกลัวต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ในปัจจุบันมีปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศมาก ก็คือการทุจริตหรือราชฎ์บังหลวง หรือคอร์รัปชัน ซึ่งแพร่ขยายไปหลายวงการ ส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินสูญหายเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น เยาวชนจึงต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตนับตั้งแต่เยาว์วัย เช่น ไม่ทุจริตในการสอบ ไม่นำสิ่งของของผู้อื่น หรือฉกฉวยสาธารณสมบัติมาเป็นของตน

๕) มีระเบียบวินัย

ระเบียบวินัย มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้ผู้คนกระทำในสิ่งที่ควรทำ และละเว้นในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

เยาวชนที่มีระเบียบวินัยย่อมสามารถเจริญเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ

ตัวอย่างที่เยาวชนพึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ไม่มาโรงเรียนสาย ไม่หนีเรียน ทำงานเสร็จเรียบร้อยตรงตามกำหนดเวลา ไม่เที่ยวเตร่กลางคืน ไม่ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพจนเกินขอบเขต จนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

๖) มีคุณธรรมจริยธรรม

เยาวชนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสันติสุข ไม่เกิดการทำร้าย เบียดเบียน เอาัดเอาเปรียบกัน สาเหตุของปัญหาสังคมที่เกิดมาจากเยาวชน บ้างก็หนึ่ง ก็คือการละเลยไม่สนใจและเข้าใจในหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ไม่เห็นคุณค่าของหลักธรรมคำสอนทางศาสนา จึงขาดสติยั้งคิด นำพาตนเองไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น เสพสิ่งเสพติด ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน ก่อการทะเลาะวิวาท หมกมุ่นในเรื่องเพศ

ดังนั้น เยาวชนจึงต้องประพฤติตนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความสุข ความเจริญก้าวหน้าให้กับชีวิตตนเองแล้ว ยังเป็นการช่วยสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมอีกด้วย

๗) มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

สังคมจะพัฒนาได้ก็เมื่อสมาชิกในสังคมร่วมมือร่วมใจกัน ดังนั้น เยาวชนจึงไม่ควรเพิกเฉย ควรหาโอกาสเพื่อเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ช่วยรณรงค์ต่อต้านสิ่งเสพติด เข้าร่วมศาสนพิธีตามศาสนาที่ตนนับถือ เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมไม่เพียงแต่จะช่วยทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สมาชิกของสังคมได้รับประโยชน์ตอบแทนจากความเจริญก้าวหน้าของสังคมนั้น ๆ ด้วย

๘) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติถือเป็นทรัพย์สินของประเทศและของประชาชน ในฐานะที่เยาวชนเป็นสมาชิกของสังคม จึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่ปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง ไม่ทำลายต้นไม้ ไม่จับปลาในฤดูวางไข่ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ตามแต่โอกาสจะอำนวย เช่น การปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แก่ชุมชน การร่วมรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกเพื่อลดภาวะโลกร้อน

เยาวชนควรมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

๙) รักษาสาธารณสมบัติ

ในทุกชุมชนมีสาธารณสมบัติที่ทุกคนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน ที่พักรถโดยสาร ไฟฟ้าส่องสว่างริมทาง สะพานข้ามคลอง ทั้งหมดที่เป็นสาธารณสมบัตินี้ เป็นการนำเงินภาษีอากรมาใช้ในการก่อสร้างและบำรุงรักษา

ดังนั้น เยาวชนพึงมีหน้าที่ช่วยทำนุบำรุงสาธารณสมบัติเหล่านี้ให้ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า โดยไม่ขีดเขียนและคงความสวยงามตลอดไป ไม่มีส่วนร่วมในการทำลายให้เสียหาย หรือถ้าพบเห็นบุคคลมาทำลายควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการจับกุม เพื่อให้สาธารณสมบัติต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน

ถนนและเสาไฟฟ้าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกันดูแลรักษา เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน

๑๐) อนุรักษ์และสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่ดั้งเดิมของไทย

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมมากมาย และมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่น จะมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น ภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหารของชาวอีสาน เช่น การทำปลาร้า ภูมิปัญญาในการแกะและขีดหนังตะลุงของชาวใต้

ประเพณีวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของท้องถิ่นอาจสูญหายไป ถ้าหากเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ร่วมสืบสาน

ภูมิปัญญาล้านนาของชาวเหนือ เช่น ประเพณีการสืบชะตา และภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการละเล่นของภาคต่าง ๆ เพลงพื้นบ้าน ซึ่งภูมิปัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดั้งเดิมของไทยทั้งสิ้น ดังนั้น ในฐานะเยาวชนที่ดีจะต้องตระหนักในความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมอนุรักษ์สืบสาน เพื่อให้คงอยู่กับท้องถิ่นและสังคมไทยต่อไป

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สิ่งที

เยาวชนไทยควรตระหนักและปฏิบัติเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาตินั้นก็คือ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนตามสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และปฏิบัติตนตามสภาพที่เป็นอยู่ เช่น เป็นนักเรียนจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู เป็นลูกก็ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรเมื่อยังเล็ก ดังนั้น เมื่อเติบโตใหญ่จะต้องช่วยเหลือและเลี้ยงดูพ่อแม่ นอกจากนี้ ในฐานะเป็นพลเมืองไทยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อมีอายุครบ ๑๘ ปี ถ้าเป็นผู้ชายเมื่ออายุย่างเข้า ๒๑ ปี ก็ต้องไปรับการคัดเลือกเกณฑ์ทหาร เมื่อทำงานมีรายได้ก็ต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีให้กับรัฐ

ดังนั้น ถ้าทุกคนในสังคมปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว จะส่งผลดีทั้งต่อบุคคลผู้ปฏิบัติและประเทศชาติ จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่บ้านเมืองต่อไป ทั้งนี้ เยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน แม้จะมีข้อจำกัดที่ยังไม่สามารถประพฤติตนตามที่ยกมาได้ทั้งหมด ก็พึงปฏิบัติในสิ่งที่ตนสามารถกระทำได้ ให้เหมาะสมกับวัย ค่อย ๆ เรียนรู้และมีความตั้งใจที่จะเป็นเยาวชนที่ดี ก็จะเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติในที่สุด

เสริมสาระ

รูปแบบของสังคมไทยที่ควรจะเป็น

สังคมไทยจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างถาวรและผู้คนดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกนั้น สังคมไทยควรจะต้องดำเนินไปสู่เป้าหมาย ดังนี้

กิจกรรมทางสังคมต้องนำเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตย

๑. สังคมประชาธิปไตย หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์ เช่น มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนหรือท้องถิ่น จัดทำบริการสาธารณะ เช่น บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชุมชน บริการทางด้านสาธารณสุข การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้ประชาชนในระดับฐานล่างเป็นผู้เสนอความคิดเห็นขึ้นมา

๒. สังคมเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีฐานจากบุคคล ครอบครัว และประชาคมที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ผนึกกำลังกันรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การสาธารณสุข รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

๓. สังคมคุณธรรม หมายถึง ชุมชนที่ใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือมาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีความเป็นปึกแผ่น รู้รักสามัคคีกัน แม้จะนับถือศาสนาแตกต่างกัน แต่ก็ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีการส่งเสริมและนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายและทั่วถึง

๔. สังคมที่เอื้ออาทรกัน หมายถึง ชุมชนที่ผู้คนรักใคร่ ห่วงใย ไม่ทอดทิ้งกัน มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบแย่งชิงดี ผู้ยากไร้ คนชรา ผู้พิการ ได้รับการสงเคราะห์เลี้ยงดูตามสมควรแก่สภาพ ผู้คนมีจิตสาธารณะและยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ถึงแม้ลักษณะสังคมดังที่กล่าวมาข้างต้น ดูประหนึ่งว่าจะเป็นสังคมในอุดมคติ แต่ถ้าประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันพัฒนาทีละเล็กละน้อย สังคมที่เราอยากเห็นหรืออยากให้เป็นที่ก็มีโอกาสจะบังเกิดขึ้นได้

๒. การเคารพลีสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดใช้ในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็ได้บัญญัติสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนชาวไทยไว้ต่าง ๆ กัน ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น จะทำให้เมื่อเยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบบ้านเมือง รู้จัก รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและดูแลสังคม จะได้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพ อะไรบ้าง และพึงปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อจะได้ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ทั้งนี้ เพื่อการ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และมีส่วนช่วยให้ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างเจริญก้าวหน้า

๒.๑ ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคล ในการที่จะกระทำ การใด ๆ หรือได้มาซึ่งสิ่งใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการได้รับการ ศึกษา สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะทำการใด ๆ โดยไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของ ผู้อื่น ตลอดจนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม เช่น เสรีภาพในการประกอบอาชีพอย่าง สุจริต เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

๒.๒ สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศ โดยในทุกฉบับ ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของคนไทย เพื่อความมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน ซึ่งในปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคมมากขึ้น มีการบัญญัติเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ และพยายาม ให้ประชาชนชาวไทยได้เข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพที่ตนมีอย่างกว้างขวาง รวมทั้งยังจะต้องตระหนักว่า การใช้สิทธิเสรีภาพของตนนั้นจะต้องไม่ไปล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย สรุปได้ดังนี้

๑) **การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์** กล่าวคือ ห้ามการปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์และสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ตั้ง

๒) **สิทธิในความเท่าเทียมกัน** ชาวไทยทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะมีความแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน จะกระทำ ไม่ได้ เช่น คนไทยไม่ว่าจะมีสถานะใดก็มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้คนละ ๑ เสียง เท่าเทียมกัน ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ โอกาสเข้ารับการคัดเลือกเข้าทำงาน อย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ

๓) สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

บุคคลแต่ละคนถือเป็นนายตนเอง ดังนั้น ประชาชนชาวไทยทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ ในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ การจับกุมคุมขัง และการค้นตัว บุคคลต้องกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของบุคคล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. เสรีภาพในเคหสถาน

เคหสถานอันเป็นที่อยู่อาศัย ถือเป็นสถานที่ส่วนตัว ผู้ใดผู้หนึ่งจะละเมิดเข้าไปยังอาคารบ้านเรือนของผู้อื่นโดยที่เจ้าของยังไม่อนุญาตมิได้ การตรวจค้นเคหสถานหรือที่รื้อฐานต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ แต่จะต้องไม่ครอบครองในที่ สาธารณะ ประชาชนคนไทยสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ตามต้องการ จะเลือกทำเลใดภายใน ประเทศเป็นถิ่นที่อยู่ก็ได้ โดยไม่มีใครมาขัดขวาง นอกจากนี้ ยังห้ามเนรเทศคนไทยออกนอก ประเทศไทย และการห้ามผู้ที่เป็นคนไทยเข้ามา ในราชอาณาจักรก็จะกระทำมิได้

๓. สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองไว้ ดังนั้น การกล่าวหาหรือไขข่าวให้แพร่หลาย ไม่ว่าจะด้วย วิธีการใดก็ตาม ให้ปรากฏแพร่หลายต่อ สาธารณชน ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ครอบครัว ทำให้เกียรติยศ ชื่อเสียง รวมถึง

เคหสถานถือเป็นสถานที่ส่วนตัวของผู้เป็นเจ้าของ ถ้าผู้ใด เข้าไปโดยพลการ จะมีความผิดฐานบุกรุก

ประชาชนไทยมีสิทธิที่จะเดินทางไปไหนมาไหน ในราชอาณาจักรได้อย่างเสรี

ความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายจะกระทำมิได้ นอกจากนี้ การนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบก็จะกระทำมิได้เช่นกัน

๔. เสรีภาพในการสื่อสาร ประชาชนชาวไทยมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน รัฐธรรมนูญห้ามการตรวจ การกัก ปิดเผย หรือแอบลักลอบดักฟัง อ่าน เพื่อให้รับรู้สิ่งสื่อสารที่บุคคลต่าง ๆ สื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ ยกเว้นเพื่อประโยชน์ทางด้านการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

๕. เสรีภาพในการนับถือศาสนา ประชาชนมีเสรีภาพอย่างบริบูรณ์ในการเลือกนับถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในศาสนาตามที่ตนเองศรัทธา รวมไปถึงเสรีภาพในการปฏิบัติตนตามศาสนบัญญัติหรือตามพิธีกรรมความเชื่อ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน

๔) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เช่น บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การอันเป็นปรักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๕) สิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ทรัพย์สินที่แต่ละบุคคลหามาได้ ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ย่อมเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของผู้ใดจะมาบังคับแย่งชิงหรือทำลายให้เสียหายมิได้ รวมทั้งรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในการสืบมรดก และการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของเอกชน หน่วยงานรัฐจะต้องระบุวัตถุประสงค์ในการเวนคืนและกำหนดค่าทดแทนอย่างเป็นธรรม ชดเชยให้แก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ไว้ด้วย

๖) สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๗) สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค องค์กรของผู้บริโภคมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

๘) สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมไปถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ มารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

๙) สิทธิที่เกี่ยวกับชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ จัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน นอกจากนี้ ยังสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชนได้อีกด้วย

ประชาชนชาวไทยมีสิทธิในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้สิ่งแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น

๑๐) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่น รวมถึงเสรีภาพทางวิชาการ โดยไม่สามารถจำกัดเสรีภาพนี้ได้ นอกจากเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

๑๑) เสรีภาพในการเสนอข้อหา บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข้อหา หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การสั่งปิดกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพจะกระทำไม่ได้ รวมไปถึงไม่สามารถสั่งให้สื่อ นำข้อหาหรือข้อความใด ๆ ไปให้เจ้าหน้าที่รัฐตรวจสอบก่อนที่จะตีพิมพ์ได้

๑๒) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ประชาชนไทยล้วนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ นอกจากเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

๑๓) เสรีภาพในการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ คนไทยต่างมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น โดยไม่สามารถจำกัดเสรีภาพนี้ได้ นอกจากเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

๑๔) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ประชาชนย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพไม่สามารถทำได้ นอกจากเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

■ คนไทยสามารถเลือกประกอบอาชีพใดๆ ก็ได้ตามความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

๑๕) เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีอิสระในการกำหนดนโยบายโดยปราศจากการครอบงำหรือชี้นำ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย เป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองไว้หลายประการ ดังมีประเด็นสำคัญ ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเยาวชนควรรับรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้เยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้รับผิดชอบบ้านเมืองต่อไปในภายภาคหน้า จะได้ว่าตนเองมีสิทธิและเสรีภาพอะไร จะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ขณะเดียวกันสิทธิและเสรีภาพที่ตนเองมี ผู้อื่นก็มีด้วยเช่นกัน เพื่อจะได้ไม่กระทำให้ตนเองละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยเกิดความปรองดอง ความสมานฉันท์ และเป็นไปอย่างสันติสุข

เรื่องน่ารู้ ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการของคนไทย

นอกจากสิทธิเสรีภาพที่มีตามกฎหมายนั้น คนในสังคมจะต้องมีจิตสำนึกที่ดี ซึ่งค่านิยมสำคัญที่คนไทยควรยึดมั่นและนำมาปฏิบัติ มีดังนี้

- ๑ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ๒ ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- ๓ กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- ๔ ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
- ๕ รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย อันงดงาม
- ๖ มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- ๗ เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
- ๘ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- ๙ มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
- ๑๐ รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
- ๑๑ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
- ๑๒ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ที่มา : www.pssgroup.moi.go.th/pdf/morality/data.pdf

๓. การปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น

สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นหลักประกันว่า บุคคลใด หน่วยงานใด หรือแม้แต่วิชาการจะละเมิดสิทธิมิได้ ขณะเดียวกันเราก็ต้องตระหนักว่า ขณะที่เรามีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ นั้น บุคคลอื่นเขาก็มีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องเหล่านั้น เช่นเดียวกับเราด้วย เมื่อเราต้องการให้ผู้อื่นเคารพสิทธิและเสรีภาพของเรา เราก็ต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นด้วย เมื่อเรามีสิทธิในชีวิตและร่างกาย ไม่ต้องการให้ถูกทำร้ายบาดเจ็บ คนอื่นเขาก็มีความรู้สึก มีความต้องการเช่นนี้เหมือนกัน เราเมื่อต้องการจะใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างที่เราต้องการ คนอื่นเขาก็มีเสรีภาพในการพูด เขียน แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เขาคิดได้เช่นกัน

ดังนั้น การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย การที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างกว้างขวาง ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้อง มองต่างมุมกัน ก็เกิดขึ้นได้ ดังนั้น เพื่อสร้างความสมานฉันท์และทำให้สังคมอยู่อย่างสงบเป็นระเบียบเรียบร้อย เราจึงควรปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิและเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น ดังนี้

๑) ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง เมื่อสิทธิและเสรีภาพของเราถูกละเมิด ไม่ว่าจะเกิดจากตัวบุคคล กลุ่มบุคคล หรือจากหน่วยงานใด ๆ เราก็ต้องดำเนินการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของเราตามกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น มีคนนำทรัพย์สินของครอบครัวเราไป หรือมีการก่อสร้างตึกสูงแล้วผู้รับเหมาทำของตกใส่หลังคาบ้านเราจนเสียหาย หรือถูกกีดกันไม่ให้ใช้สิทธิต่าง ๆ เพราะถ้าเรานิ่งเฉยอาจทำให้ผู้ละเมิดเกิดความเคยตัว คิดว่าไม่เป็นไร ทำอย่างนี้ได้ก็จะไปทำการละเมิดกับผู้อื่นอีก

๒) ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การใช้สิทธิและเสรีภาพของเราต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ต้องมีขอบเขตมิใช่ทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจ ต้องคำนึงด้วยว่าคนอื่นเขาก็มีสิทธิและเสรีภาพเช่นกัน เช่น เรามีเสรีภาพที่จะฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ จะฟังเพลงแนวไหนก็ได้ แต่ก็ต้องเปิดเสียงให้ดังอยู่ภายในเคหสถาน ไม่ไปรบกวนเพื่อนบ้าน เพราะคนอื่นเขาก็มีสิทธิที่จะอยู่อย่างสงบ ปราศจากเสียงรบกวนใด ๆ หรือเราไม่มีสิทธิที่จะไปดูถูก ดูหมิ่น ทำร้ายเหยียดหยามคนอื่น ไม่ว่าจะด้วยการกระทำ คำพูด หรืออื่น ๆ เพราะมีความแตกต่างในเรื่องฐานะ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน เพราะเขาก็เป็นมนุษย์ เป็นคนไทย มีความเสมอภาคเช่นเดียวกับเรา

๓) ใช้สิทธิและเสรีภาพตามกฎหมาย กฎหมายเป็นกฎกติกาของสังคมที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างปกติสุขและเป็นระเบียบ ดังนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพของเราจึงต้องคำนึงถึงกฎหมายด้วย เช่น บุคคลมีเสรีภาพในการเดินทาง มีเสรีภาพในการใช้ถนนทางหลวง อันเป็นสาธารณะในการขับขี่ยานยนต์ แต่ถ้าเราใช้ถนนเป็นที่แข่งรถ ก็จะทำให้เกิดอุบัติเหตุและอันตรายต่อผู้ร่วมใช้เส้นทาง ถือเป็นการใช้เสรีภาพที่เกินขอบเขต เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือบุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุม แต่การชุมนุมนั้นต้องดำเนินไปอย่างสงบ ปราศจากอาวุธ ไม่ไปกีดขวางการจราจร และไม่ทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องได้รับความเดือดร้อน

นอกจากนี้ การใช้สิทธิและเสรีภาพของเราต้องมีขอบเขต ไม่ไปกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ความมั่นคงของชาติ ประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนต้องคำนึงถึงกาลเทศะด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยวิจารณญาณของตนเป็นที่ตั้งว่าควรทำหรือไม่ควรหรือไม่

๔) ใช้สิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายแห่งศีลธรรม และวัฒนธรรม การจะสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องอาศัยกรอบแห่งศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามเข้ามาช่วยเสริมด้วย ดังนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพของเราจึงต้องคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้เช่นกัน เช่น เรามีเสรีภาพในการแต่งกาย แต่ก็ต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย หรือการใช้เสรีภาพในการแสดงออก ก็ต้องไม่สื่อออกมาเป็นการยั่วยุทางเพศ ลามกอนาจาร หรือมีผลกระทบต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

๕) มีจิตสาธารณะ การใช้สิทธิและเสรีภาพต้องคำนึงการมีจิตสาธารณะร่วมด้วย เป็นต้นว่าการไปร่วมชุมนุมจะต้องไม่ไปทำให้สาธารณสมบัติ เช่น ไฟฟ้า อาคารสถานที่ของส่วนรวม สวนสาธารณะ ให้เกิดความเสียหาย ขณะเดียวกันถ้าหากมีผู้ไปทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นหรือของชาติให้ได้รับความเสียหาย เราก็ต้องไม่เพิกเฉย ต้องให้ความร่วมมือช่วยกันปกป้อง อย่าถือว่าไม่ใช่ธุระของเรา

ประชาชนมีเสรีภาพในการใช้รถใช้ถนน แต่ก็ต้องเคารพในกฎจราจร เพื่อความปลอดภัยของตนเองและสังคมส่วนรวม

นอกจากนี้ การมีจิตสาธารณะยังหมายถึงการให้ความร่วมมือไปใช้สิทธิและเสรีภาพของตน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร หน่วยงาน หรือกิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การไม่ถอนหลังทับสิทธิ ไปร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและชุมชน

๖) ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การใช้สิทธิและเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตยจะต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย คำนึงถึงผู้อื่น เพราะคนในสังคมอาจมีทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกัน การชี้แจงทำความเข้าใจด้วยเหตุผลถือเป็นสิ่งที่จำเป็น จะต้องไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อเอาชนะกัน เพราะการใช้ความรุนแรงอาจจะยุติปัญหาได้เพียงชั่วคราว แต่ปัญหาก็จะยิ่งขยายจนบานปลายออกไปและบั่นทอนความสงบสุขของสังคมโดยรวม ดังนั้น ถ้าหากคนไทยตระหนักในความสำคัญของการใช้สิทธิและเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้องแล้ว ก็จะมีส่วนช่วยให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสงบสุข ผู้คนสมัคสมานสามัคคีกัน เมื่อเกิดปัญหาก็หันหน้าเข้ามาปรึกษาหารือ ยึดถือเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เมื่อสังคมเป็นปึกแผ่น ผู้คนไม่ใช้เสรีภาพอย่างเกินขอบเขต การพัฒนาบ้านเมืองก็จะสามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย

๔. ผลที่ได้รับจากการเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

ถ้าประชาชนชาวไทยมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความเคารพสิทธิและเสรีภาพย่อมก่อให้เกิดผลดีตามมา ดังนี้

การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการเคารพสิทธิเสรีภาพตามแนวทางประชาธิปไตย

๑) ช่วยเสริมสร้างรากฐานประชาธิปไตย รากฐานของประชาธิปไตยอยู่ที่การปฏิบัติของพลเมืองแต่ละคน ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างมีขอบเขตและสอดคล้องกับกฎหมาย รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เขาก็จะปฏิบัติตนหรือมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย เช่น รู้จักรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ประพฤติดตนสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม เมื่อผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีแนวปฏิบัติเช่นนี้ ก็จะเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นโดยเฉพาะเยาวชนได้เจริญรอยตาม สังคมไทยก็จะมีรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

๒) ลดความขัดแย้งข้อพิพาทระหว่างกัน เมื่อผู้คนให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิและเสรีภาพ ก็ย่อมจะระมัดระวังไม่กระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นและสังคมเดือดร้อน อันจะเป็นชนวนนำไปสู่ความขัดแย้งแตกแยกกัน ข้อพิพาทระหว่างกันก็จะมีน้อยลง ขณะเดียวกันเมื่อมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน ก็จะใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ไม่สร้างความรุนแรง มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุข

๓) สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม เมื่อสมาชิกของชุมชนและสังคมรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน มีความสมัคสมานสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกัน มีความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยกันได้ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็จะลดน้อยลง ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ชุมชนและสังคมเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไปได้

๔) สร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติ เมื่อชุมชนและสังคมมีความเข้มแข็ง ก็ย่อมจะส่งผลถึงประเทศให้มีความเข้มแข็งตามมา เพราะประชาชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแบ่งฝักฝ่าย การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสามารถวางแผนได้ในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ประเทศมีเสถียรภาพอันจะมีผลทำให้นักลงทุน นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ เศรษฐกิจการค้ามีบรรยากาศแจ่มใส เกิดการสร้างงานประเภทต่าง ๆ ตามมา เมื่อเศรษฐกิจดี รัฐก็มีงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาและการลงทุนด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การสาธารณสุข การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

ขณะเดียวกันเมื่อประเทศชาติมีการพัฒนามากขึ้น บ้านเมืองก็ย่อมจะมีความเจริญรุ่งเรืองตามมา สังคมไทยก็จะมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เมื่อบ้านเมืองเจริญ ผู้คนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไทยก็จะมีสุขสบายและมีความสุขตามมา

จากที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น จะเห็นได้ว่าประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิถีการดำเนินชีวิตของพลเมืองเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเยาวชนไทยซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในภายภาคหน้า จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ดำรงตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ให้ความเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ซึ่งถ้าผู้คนส่วนใหญ่ของสังคมมีวิถีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย สังคมไทยก็จะสงบร่มเย็น มีความรักใคร่ปรองดองกัน และมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

คำถาม ประจำหน่วยการเรียนรู้

๑. นักเรียนคิดว่าพลเมืองไทยในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะที่สำคัญอย่างไรบ้าง
๒. ในฐานะที่นักเรียนเป็นพลเมืองไทย นักเรียนสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้อย่างไร
๓. ถ้าคนไทยทุกคนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ จะส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติอย่างไร และเราจะมีวิธีส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะอย่างไรบ้าง
๔. ถ้าทุกคนเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจะทำให้สังคมนั้นเป็นอย่างไร
๕. นักเรียนมีวิธีการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีที่เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นอย่างไรบ้าง

กิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ ความสามารถด้าน	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

๑. ชมภาพหรือคลิปวิดีโอเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะ เช่น ปลุกป่าชายเลน ทำความสะอาดชุมชน รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน แล้ววิเคราะห์ร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพในฐานะเยาวชน
๒. แบ่งกลุ่มสำรวจและเลือกปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาในชุมชนของตนเอง เพื่อวางแผนทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน จากนั้นจัดทำกิจกรรมร่วมกันโดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 - ด้านสิ่งแวดล้อม
 - ด้านประเพณี วัฒนธรรม
 - ด้านสาธารณสุขหรือสถานที่สำคัญ
 - ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย
 - ด้านอื่นๆ ตามบริบทชุมชนของตนเอง
๓. นำเสนอแลกเปลี่ยนผลจากการร่วมทำกิจกรรมโดยให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติตนที่แสดงถึงบทบาทหน้าที่ การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
๔. ร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติตนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน